

Opdatering af oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden inden for pædagoguddannelsens specialisering Skole- og fritidspædagogik – det nationale modul ”Professionsviden og forskning i relation til skole- og fritidspædagogik” (november 2018)

Forord

Denne opdatering af ”Oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden inden for pædagoguddannelsens specialisering Skole- og fritidspædagogik – det nationale modul ”Professionsviden og forskning i relation til skole- og fritidspædagogik” er igangsat af Pædagoguddannelsens Ledernetværk og udarbejdet af en arbejdsgruppe, bestående af Anne Winther Jensen (Absalon), Flemming Nørgaard (VIA), Brian Mørk (UC Syd), Rasmus Præstmann Hansen (KP), Hans Jørgen Vakili Jensen (UCN) og Mie Thulesen (UCL). Derudover har Tine Dalgaard (UCL) fungeret som arbejdsgruppens som projektleder og facilitator.

Periode: Opdateringen fandt sted i september – november 2018.

Nærværende opdatering er forfattet af Rasmus Præstmann Hansen (KP), Hans Jørgen Vakili Jensen (UCN) og Mie Thulesen (UCL).

Indledning

Baggrunden for denne opdatering af oversigten over forsknings- og udviklingsbaseret viden er, at forligskredsen for den nye pædagoguddannelse (2014) på det tidspunkt formulerede en uddannelsespolitisk ambition om:

- Højere faglighed og kvalitet
- Handlekompetencer og bedre sammenhæng til praksis
- Øget specialisering med mere arbejdsmarkedsrelevans
- Styrkede tværprofessionelle kompetencer

De uddannelsespolitiske ambitioner har til formål at sikre de studerende relevante handlekompetencer både i en mono- og tværprofessionel sammenhæng. Undervisningen skal hvile på den nyeste forsknings- og udviklingsbaseret viden med en stærk praksisforankring. For hvert af de fem nationale moduler er der i den forbindelse blevet udarbejdet forskning- og udviklingsbaserede videnoversigter, hvoraf den nærværende opdatering er koncentreret om at bidrage og *supplere* med central og aktuel viden i relation til modulet ”Professionsviden og forskning i relation til skole- og fritidspædagogik”. Det er i Pædagoguddannelsens Ledernetværk besluttet, at disse videnoversigter løbende skal opdateres (hvert andet år) og revideres (hvert sjette år).

Den oprindelige arbejdsgruppes opgave var: “ (...) at udarbejde en oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden relevant for det konkrete nationale modul (...) Forskningsoversigten skal

omfatte et udvalg fra internationale og nationale forskningsreviews, nationale evalueringer, analyser og udredninger, professionshøjskolernes Forsknings- og udviklingsproduktion” (Arbejdsgruppens rapport fra 2015 ”Oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden inden for pædagoguddannelsens specialisering Skole- og fritidspædagogik – det nationale modul ”Professionsviden og forskning i relation til skole- og fritidspædagogik” – kan læses her: <https://paedagoguddannelsenet.dk/wp-content/uploads/2015/03/Specialisering-i-skole-fritid-2.pdf>)

Læsevejledning

Denne opdaterede oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden skal give professionshøjskolernes undervisere og studerende muligheder for at få et overblik over eller et let tilgængeligt indblik i forsknings- og udviklingsviden i relation til det nationale modul ”Professionsviden og forskning i relation til skole- og fritidspædagogik”. Den opdaterede videnoversigt skal tjene som et inspirationskatalog over det videngrundlag, som underviserne på pædagoguddannelsen kan basere undervisning og vejledning på.

Den oprindelige videnoversigt består af en række tematiserede og kommenterede litteraturlister over publikationer, der markerer relevant forsknings- og udviklingsviden i perioden 2006 – 2014 i relation til det nationale modul. Men i nærværende opdatering bliver der suppleret med kommenterede publikationer anbefalet af undervisere og forskere på professionshøjskolerne, der dækker perioden 2015 – 2018. En central pointe er her, at opdateringen - såvel som den oprindelige videnoversigt - ikke må forveksles med et systematisk forskningsreview. Opdateringen skal derfor læses og anvendes som inspirationskatalog, men samtidig være afsæt for brugerens egne kritiske forholdene sig til litteraturvalg. Oversigten kan derfor ikke afløse opgaven med at afsøge feltet yderligere.

Opdateringens systematikker

Den overordnede systematik for arbejdet med denne opdatering har været det nationale moduls indholdsbeskrivelse i form af formuleringen: *“(…) viden om, hvordan pædagogisk forskning, didaktiske og pædagogiske metoder indenfor skole- og fritidspædagogik designes, udfordrer, dokumenterer og kvalificerer pædagogisk praksis og pædagogers vidensgrundlag herunder etiske problemstillinger og dilemmaer knyttet til dette”*. De anbefalede materialer/publikationer i opdateringen er således blevet udvalgt på baggrund af deres relevans i forhold til den bredt anlagte indholdsbeskrivelse samt de tilhørende kompetencemål, som dækker hele specialiseringen.

I forbindelse med opdateringen har arbejdsgruppen kontaktet udvalgte undervisere og forskere på pædagoguddannelserne i alle UC'ere, som arbejder med skole- og fritidspædagogik og bedt dem anbefale relevant litteratur, forskning og viden. De adspurgte er blevet bedt om at pege på op til tre publikationer (danske, nordiske og engelske), som efter deres mening bør indgå i den grundlitteratur og viden de pædagogstuderende arbejder med gennem dette modul i uddannelsen. Publikationerne består både af monografier, antologier, forskningsrapporter og artikler. Det afgørende har været, at de

anbefalede publikationer omhandler viden erhvervet og udviklet gennem forsknings- eller udviklingsprojekter. Arbejdet med opdateringen har forløbet i fire faser:

- Første fase: Alle repræsentanter fra UC'er har kontaktet kolleger primært i form af undervisere og indsamlet relevante publikationer.
- Anden fase: Møde mellem repræsentanter fra alle UC'er, hvor foreløbige tematikker i de indsamlede publikationer blev identificeret ift. de relevante kompetencemål.
- Tredje fase: Alle repræsentanter fra UC'er har kontaktet kolleger primært i form af forskere og indsamlet relevante publikationer (brev med foreløbig litteraturliste udsendt)
- Fjerde fase: De modtagne udgivelser (48) er blevet samlet i nedenstående inspirationskatalog, men ikke tematiseret yderligere.

Inspirationskatalog: anbefalet litteratur (2015-2018) af undervisere og forskere fra professionshøjskolerne

Aagerup, L (2017). *Pædagogens undersøgelsesmetoder*. København: Hans Reitzels forlag.

Bogen præsenterer konkrete undersøgelsesmetoder, som pædagoger kan benytte i sine undersøgelser af pædagogisk praksis. Det er metoder til indsamling af data, empiri eller informationer om – i dette tilfælde – pædagogisk arbejde. Metoderne dækker over: observation, interview, spørgeskemaundersøgelse, indsamling af allerede eksisterende data og præsentation af data. At pædagogen skal interessere sig for undersøgelsesmetoder, hænger bl.a. sammen med moderniseringen af den offentlige sektor, som stiller krav til pædagogprofessionen om evidens, dokumentation, evaluering og kvalitetssikring. Pædagogen skal kunne håndtere disse krav ud fra en faglig viden om, hvordan man kan indsamle viden om pædagogisk praksis.

Akselvoll, M. Ø. (2016). *Folkeskole, forældre, forskelle: Skole-hjem-samarbejde og forældreinvolvering i et forældreperspektiv*. Roskilde: Roskilde Universitet.

I ph.d.-afhandlingen stilles skarpt på samspelet mellem skole og hjem; det undersøges, hvordan forældre involveres i børns skolegang og hvordan de selv involverer sig i denne ved henholdsvis forældremøder, skole-hjem-samtaler, trivselsarrangementer og på Forældreintra. Med afsæt i Bourdieus uddannelsessociologi og praksisteori, analyserer afhandlingen på den ene side, hvordan skolens involveringsbestræbelser forudsætter ressourcer hos forældre og på den anden side, hvordan forældre aktiverer, eller har problemer med at aktivere, de ressourcer, som skolen efterspørger. Hovedpointerne i afhandlingen er, at skolens involveringsbestræbelser ser ud til at rette sig særligt mod de kulturelt og økonomisk kapitalstærke forældre, som bedst formår at integrere involveringsarbejdet i deres hverdagsliv; et arbejde der, som analyserne viser, forudsætter ressourcer, eksempelvis i form af faglige kompetencer, digitale vaner og tid. Da dette er ressourcer, som objektivt set er ulige fordelt, har forældrene helt forskellige muligheder for at involvere sig i skolen og assistere deres barn, hvilket bl.a. kommer til udtryk gennem de forskellige praktiske involveringsstrategier, de benytter sig af. Afhandlingen peger således på, hvordan de aktuelle politiske ambitioner om øget forældreansvar, kan se ud til at reproducere, eller måske ligefrem forstærke, den sociale ulighed.

Andersen, P.Ø., Næsby, T. et al. (2015): *Evidens i pædagogens praksis - en introduktion*. København: Dafolo.

Denne lærebog til pædagogstudiet præsenterer evidensbegrebet og dets betydning og plads i det pædagogiske arbejde: Hvad ved man om det, hvilken betydning har det, og hvordan kan man forholde sig til det og arbejde med det i pædagoguddannelsen og i pædagogisk arbejde? For de fleste politikere, forskere og praktikere er det vigtigt, at den pædagogisk praksis er forankret i den bedst tilgængelige viden - og derved er evidensinformeret. Når det pædagogiske arbejde er evidensinformeret vil pædagogerne være i stand til at foretage pædagogiske og didaktiske refleksioner og handlinger på baggrund af professionel erfaring, dømmekraft og af den nyeste viden." Bogen pædagogens består af tre dele: debatten om evidens, metoder i evidensforskning og arbejdet med evidens i uddannelse og pædagogisk praksis.

Bjerg, H. & Vaaben, N. (red) (2015): *At lede efter læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

I antologien giver en række forskere og fagpersoner deres bud på, hvordan skolereformens læringsdagsorden kommer til udtryk i de måder, hvorpå skolen ledes, organiseres og styres i praksis. Antologiens kapitler viser, hvordan læring kommer til syne i alle skolens kringelkroge, i elevernes hjerner og kroppe, i skolens rum og organiseringer og i de professionelle og deres samarbejdsformer (herunder samarbejdet mellem lærere og pædagoger). De forskellige bidrag sætter på forskellig vis fokus på styring, ledelse og organisering i og af skolen. Antologiens ambition er at udvide og bidrage til den vidensbase, som skolens aktører kan bruge til at træffe beslutninger og handle ud fra og således bidrage til at kvalificere mulige handlings- og fortolkningsrum for, hvordan ledere, lærere, pædagoger kan være med til at udfolde, udvikle og justere skolens reformens forandringsambitioner og tiltag.

Bjerre-Madsen, C. & Ørsted Andersen, F. (2017). *Rapport om DrengAkademiet. De længerevarende betydninger af deltagelsen i DrengAkademiet – rapport 2017*. Aarhus: Aarhus Universitet, DPU, finansieret af LB-fonden og Løkkefonden.

Drengakademiet tilbyder fagligt udfordrede drenge intensive læringsforløb, der i en dansk kontekst er et nyere fænomen. Rapporten er baseret på indsamlet data bestående af fem individuelle forskningsinterviews foretaget med fem drenge, der alle gennemførte Løkkefondens Drengakademiet i 2014. Baseret på de indsamlede data kan det konkluderes, at indsatsen på Rapporten sår tvivl om Drengakademiets langtidseffekter, men undersøgelsen viser også en række positive effekter af opholdet på Drengakademiet. Her understreges det at særligt miljøskiftet og at strukturen på akademiet tilbyder drengene et bestemt mulighedsrum har spillet en afgørende rolle for drengenes udvikling. Undersøgelserne understreger dog at det er nødvendigt med et mere helhedsorienteret fokus, hvis deltagelsen skal have en vedvarende og holdbar langtidseffekt.

Braad, K. B. (red.) (2018): *Børns liv og læring i skole og dagtilbud*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

"Børns liv og læring i skole og dagtilbud" har bidrag fra Michael Wahl Andersen, Stig Broström, Sara Hannibal, Jan Kampmann, Suzanne Krogh, Klaus Nielsen, Søren Smidt, Lene Tanggaard og Peter Weng. Bogen fokuserer på hvordan skole og dagtilbud til stadighed underlægges mere detaljerede indholds- og målkrav for deres virksomhed. Den sandsynliggør at det overses at børns muligheder for udvikling og læring har tæt sammenhæng med hele deres levede liv og med de

samfundsmæssige vilkår, de er underlagt. Bogen retter sig imod to målgrupper, som i uddannelsessammenhænge og i praksis ofte betragtes adskilt, børns udvikling og læring. Bogen imødekommer behovet for en kortfattet, bredt dækkende og overskuelig forskningsbaseret studiebog, der retter sig mod undervisning og eksamen i pædagog- og læreruddannelsen. Bogen giver på en gang en grundig præsentation og diskussion af forskellige teoretiske positioner og mange eksempler på det praktiske arbejde i skole og dagtilbud. Til bogen findes en hjemmeside med opgaver film m.m. <http://boernslivoglaering.dk/>

Broström, S. (2016). *Didaktik for skolepædagoger*. København: Hans Reitzels forlag.

Didaktik for skolepædagoger behandler især det pædagogiske grundlag for udvikling af en socialpædagogisk didaktik og praksis i skolen og fremskriver derfra en fælles pædagog-lærer-didaktik. Bogen er rettet mod at hjælpe pædagogen i skolen til at kunne indgå i skolens mangfoldighed og til at styrke egen professionsforståelse. En længere og mere varieret skoledag og anvendelsesorienteret undervisning præget af en veksling mellem klasserumsundervisning og projekter. Samarbejde med eksterne partnere – den åbne skole, bl.a. med inddragelse af kunst og kultur. Motion, leg og bevægelse hver dag. Musik i skoledagen. Lektiehjælp, understøttende undervisning, faglig fordybelse og meget andet. Dette er væsentlige forandringer, der alle forudsætter pædagogers aktive deltagelse, samt at der skabes et tættere og mere veludviklet samarbejde mellem pædagoger og lærere.

Broström, S. (red.) (2015). *Pædagoger og lærere i skolen*. København: Dafolo.

Antologien tager fat på en af de helt store muligheder, som folkeskolereformen har ført med sig: samarbejdet mellem lærere og pædagoger. Forfatterne anskuer et udviklet samarbejde mellem pædagoger og lærere i skolen som den fornyelse og det omdrejningspunkt, der kan bidrage til udvikling af nye kvaliteter i skolen. Den tematiserer samarbejdet mellem lærere og pædagoger i skolen, med henblik på en fælles opgave som i antologien forstås som læring og trivsel. Bogen pointerer, at der er tydelige forskelle på de to faggruppers kernekompetencer, som ikke skal nedbrydes, men at de to faggrupper kan supplere hinanden og på den måde fremme elevernes læring og trivsel. Antologien bevæger sig i et kontinuum fra forskning og undersøgelser om samarbejdet mellem pædagoger og lærere, hen over refleksioner og frem til konkrete praktisk-pædagogiske beskrivelser af, hvordan pædagoger og lærere opnår det bedst mulige samarbejde på skolerne. Antologiens enkelte kapitler kan læses uafhængigt af hinanden efter interesse, samtidig med at kapitlerne samlet giver faglig fundering til at udvikle samarbejdet mellem lærere og pædagoger.

Brown, R. (2018). *Subtile sorteringsprocesser i den linjedelte folkeskole*. I *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, nr. 2., 37-48.

Artiklen handler om linjeorganisering af folkeskolens udskoling. Rønnelund Skole, som står i centrum for artiklen, har ligesom mange andre danske folkeskoler et heterogent elevoptag, men den har også en særlig – men ikke enestående – historie med en sammenlægning af en skole i et villakvarter og en skole i et almennyttigt boligområde. Artiklen zoomer gennem to interviews ind på seks elever, som alle kommer fra villaskolen, og artiklen handler om deres fortællinger om at komme fra den skole til den nye udskolingsafdeling beliggende i det almennyttige boligområde – og om her at skulle vælge sig ind og blive til som elev på en af skolens linjer. Eleverne i det ene interview har valgt skolens internationale linje og eleverne i det andet Arts. Med disse fortællinger i centrum viser artiklen nogle

af de subtile sorteringsprocesser, der går for sig, når unge ”vælger selv” i dagens skole præget af standardiserede målinger og hierarkiseringer.

Bruselius-Jensen, M., & Sørensen, N. U. (2017). *Unge fællesskaber: Mellem selvfølgelighed og vedligeholdelse*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Vi taler meget om individualiseringen af ungdomslivet, men hvad med unges fællesskaber? Forskningsrapporten fra CeFU sætter spot på netop unges fællesskaber og forsøger at anlægge et helhedsperspektiv på fællesskaberne i unges hverdagsliv, og den betydning unge tillægger disse i nutidens individualiserede ungdomsliv. Til forskningsrapporten er der blevet interviewet 12 unge fra Hillerød om de fællesskaber, der fylder og har betydning i forskellige dele af deres hverdagsliv. De unge i undersøgelsens fortællinger om betydningsfulde fællesskaber fremstår umiddelbart genkendelige. De taler således om fællesskaber, der er koblet til velkendte samfundsarenaer som familien og skolen, fritidsliv og naboskaber. Trods dette genkendelige og harmoniske billede viser de unges fortællinger samtidig, at end ikke de allermost betydningsfulde fællesskaber opleves som helt givne eller sikre.

Engsig, T.T. (red) (2017). *Empiriske undersøgelser og metodiske greb. Grundbog til de pædagogiske professionsuddannelser*. København: Hans Reitzels Forlag.

Empiriske undersøgelser og metodiske greb er en antologi om at indsamle viden om børn og undervisning. Bogens første del handler om grundlæggende videnskabelige metoder som observation, interview, diskursanalyse, aktionsforskning, spørgeskemaundersøgelse, mixed methods- forskning og video som teknik til empirisk metode. Anden del rummer perspektiver på det at skabe viden ved at undersøge pædagogisk praksis ved hjælp af disse metoder. Her diskuteres blandt andet hvad sand, brugbar viden er, hvad evidens er, hvordan man involverer børn og unges stemmer i dataindsamlingen, og hvilke etiske overvejelser man bør gøre sig i forbindelse med pædagogisk forskning.

EVA (2018). *Børn og Unge brug af fritids og klubtilbud*. EVA (Danmarks Evalueringsinstitut).

<https://www.emu.dk/sites/default/files/B%C3%B8rns%20og%20unges%20brug%20af%20fritids-%20og%20klubtilbud.pdf>

Rapporten sætter fokus på fritids- og klubtilbud og tegner et billede af brugen og kvaliteten af tilbuddene med særlig opmærksomhed på, hvordan folkeskolereformen fra 2014 har påvirket tilbuddene. I undersøgelsen har Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på vegne af Undervisningsministeriet undersøgt, hvordan indskrivninger af børn og unge i fritids- og klubtilbud har udviklet sig fra 2014 til 2017, og afdækket, hvorfor forældre og unge til- eller fravælger tilbuddene. Rapporten analyserer desuden børns, unges, forældres, medarbejders og leders oplevelser af indholdet og kvaliteten af tilbuddene med afsæt i en gennemgang af faglitteratur på området. Undersøgelsen udgør iflg. EVA et vidensgrundlag for at arbejde systematisk med kvalitet i fritids- og klubtilbud og afdækker forskellige forhold af betydning for kvaliteten i tilbuddene. Resultaterne præsenteres også i et hæfte med spændende illustrationer:

<https://www.eva.dk/grundskole/boerns-unges-brug-fritids-klubtilbud-0>

Falkenberg, H. (2017). *Skole- og ungdomsliv i overbygningsskolen rum og steder: diffraktive og rytmeanalytiske læsninger af skoleliv i nye organiseringer af udskolingen*. Århus: DPU, Århus Universitet.

Ph.d.-afhandlingen studerer skoleliv blandt udskolings elever, som i 7. klasse begynder i nye skoleklasser på selvstændige overbygningsskoler. Overbygningsskoler fremanalyseres som en skoleorganisering, der søger at skabe attraktive ungdommelige læringslandskaber med regler og rammer, der er designet til unge med henblik på at skabe lyst til læring. Dette beskrives i afhandlingen som overbygningsskolens ungdomsgørelse, der indfanger hvordan overbygningsskolen bestræber sig på at "gå med" ungdomsliv og- kultur i skoleorganiseringen. Afhandlingen undersøger nærmere, hvordan eleverne bliver til og "gør" skoleklasser og skoleliv på (nye) måder, og hvordan disse måder virker sammen med forskelssættelser og differentieringer, hvor eleverne adskiller og forbinder sig til hinanden. Dette analyseres som et "arbejde", der retter sig mod de affektive, materielle og rumlige dimensioner af skoleliv og elevtilblivelser. Et større empirisk materiale, som er produceret gennem et år på to forskellige overbygningsskoler danner grundlag for afhandlingen.

Fisker, H., Jensen H. G & Jørgensen, L. T. (2016). *Pædagogen i skolen*. København: Akademisk Forlag.

Pædagogen i skolen – beskrives som en værktøjskasse til trivsel og læring og er til pædagoger, der arbejder i skolen samt til pædagogstuderende, der har valgt specialiseringen Skole- og fritidspædagogik. Den fortæller om rammerne for skolepædagogens arbejde og om, hvordan pædagogens faglighed og kompetencer kan indgå i det tværfaglige samarbejde på skolen. Pædagogen i skolen handler om, hvordan pædagogen kan være med til at skabe inkluderende læringsmiljøer som grobund for trivsel og læring og den giver et indblik i didaktik, klasse- og læringsledelse. Pædagogen får også viden om og inspiration til, hvordan man sætter mål for og vurderer den enkelte elev og klassen.

Gilliam, L. (2016). Nødvendighedens pædagogik: Optimeringskrav møder det gode fællesskab i velfærdssamfundets skole. I *Tidsskriftet Antropologi*, (73), 59-82.

Ifølge flere diskursteoritiske skoleforskere har folkeskolen igennem en årrække gennemgået fundamentale ændringer i forhold til sit formål og menneskesyn. Politologen Ove Kaj Pedersen ser dette som relateret til Danmarks overgang fra velfærdsstat til konkurrencestat og beskriver, at skolens formål i dag er at ruste eleverne til at være 'soldater' i nationernes konkurrence. Denne artikel argumenterer for, at der fremkommer et andet mere broget billede, hvis man dels ser på skoleinstitutionens formål i et større perspektiv, dels ser nærmere på læreres konkrete formative arbejde og deres håndtering af optimeringskrav i praksis. Det etnografiske materiale fra fire skolars hverdag i perioden 2002-2012 viser ændringer, men dertil et stadig fokus på skolens civilisering til 'social' adfærd og civiliserede fællesskaber og en tilpasning af de nye tiltag til skolens traditionelle værdier. Dette ses også i selve udformningen af en række skolepolitikker og nye teknologier. Artiklen argumenterer for, at dette er begrundet af en stadig dialektik mellem skolens institutionelle vilkår og normer for god adfærd i klassen og samfundets dominante normer for civiliseret adfærd.

Gravesen, D.T. (red.) (2017). *Pædagogik i skole og fritid*. København: Hans Reitzel.

"Pædagogik i skole og fritid" er en lærebog eller grundbog og henvender sig særligt til studerende, der har valgt specialiseringsdelen "Skole- og fritidspædagogik" på pædagoguddannelsen. Udgivelsen er komponeret omkring bekendtgørelsens kompetencemål for netop denne specialisering.

"Pædagogik i skole og fritid" introducerer den studerende til de faglige temaer, der er centrale for denne del af pædagoguddannelsen, og bogens 27 kapitler danner afsæt for pædagogens arbejde i skole- og fritidsinstitutioner.

Gulløv, E., Nielsen, G. B. og Winther, I. W. (2017). *Pædagogisk Antropologi. Tilgange og begreber*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bogen giver en indføring i den store variation af tilgange, perspektiver og genstandsfelter, som karakteriserer pædagogisk antropologi som forsknings- og fagområde i dag. Bogens forfattere trækker på en lang række teoretiske inspirationer og traditioner, og de vægter forskellige tematikker og begreber i deres analyser. Antropologi beskæftiger sig med de sociale og kulturelle sammenhænge, der former og formes af specifikke menneskers liv forskellige steder i verden. Det samme gør den pædagogiske antropologi, men her er interessen især rettet mod pædagogiske forhold i bred forstand.

Hansen, N. K., & Christensen, G. (2015). *Introduktion til socialkonstruktionisme: Videnskabsteori og praksis*. København: Dafolo.

Bogen er en introduktion til den socialkonstruktionistiske tilgang. Dette omfatter blandt andet den måde, hvorpå tilgangen anskuer forholdet mellem individ og omverden, og måden hvorpå man forholder sig til sandhed og videnskabelighed. Tilgangens videnskabsteori udgør således selve grundlaget for at forstå, hvordan man kan anlægge en empirisk undersøgelse med afsæt i den pågældende tilgang. Derudover rummer bogen en række eksempler på forskningsarbejde, hvor det socialkonstruktionistiske teorikompleks er anvendt. Disse spænder over køn, etnicitet, positiv psykologi og anerkendende pædagogik, mobning til hvordan man kan forstå den fysiske verden fra et socialkonstruktionistisk perspektiv.

Hjermitslev, H. H., Albrechtsen, T. & Rasmussen, B. M. (red.) (2017). *Professionsdannelse på tværs: Samarbejde og faglighed i og omkring den nye folkeskole*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Antologien fokuserer på det øgede krav til det tværprofessionelle samarbejde mellem lærere og pædagoger samt skoleledelsens evne til at organisere dette samarbejde i folkeskolen og etablere en åben skole i samspil med det omgivende samfund. Der præsenteres forskellige blikke på denne problemstilling. Antologien er opdelt i fire dele: Del 1 om historiske og teoretiske perspektiver på det tværprofessionelle samarbejde. Del 2: samarbejdet mellem lærere og pædagoger Del 3: Organisation og ledelse og Del 4: Skolen i samfundet.

Høegh Stæhr, M. og Ankerstjerne, T. (2018). *Fravær og nærvær af forpligtende fællesskaber*. I *Liv i Skolen*, 3/2018, 20. årgang.

Samfundsmæssige og institutionelle vilkår har med tiden medført, at børn og unge lever på tværs af mange forskellige sammenhænge og indgår i mange former for fællesskaber. Fritidsinstitutioner og skoler skal derfor understøtte et børne-og ungeliv, hvor alle oplever at være en del af et fællesskab, være i trivsel, have venner, føle sig set, forstået og hørt. Børn og unges trivsel har betydning for deres læring, deres daglige velbefindende, deres livschancer og muligheder.

Højholt, C. & Kousholt, D. (red.) (2018). *Konflikter om børns skoleliv*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Bogen bygger på et 4-årigt forskningsprojekt i konflikter og skolens hverdagsliv set fra børns, forældres, læreres, pædagogers og skolelederes perspektiv. Med afsæt i et forskningsprojekt om børns inklusionsmuligheder i folkeskolen handler denne bog om samspillet mellem skolens parter,

og hvordan de samarbejder om at lave en god skole for alle børn. Bogens ønske er at vise, hvordan forhold i skolens praksis som faglighed, kompetencer og disciplin på den ene side og (lærings)fællesskaber, inklusion og fleksibilitet på den anden hænger sammen i hverdagslivet, og at de skal betragtes som betingelser for skolens deltagere, f.eks. med hensyn til deltagelsesmuligheder i skolen. Bogens forfattere, forskere fra Roskilde Universitet, Aarhus Universitet (DPU) og UC Lillebælt, belyser forskellige perspektiver på børns skoleliv gennem empirisk materiale fra fire delprojekter med fokus på henholdsvis børns fællesskaber og forældresamarbejde, lærerfaglighed, kommunal forvaltningspraksis og lovgivning samt skoleledelse og inklusion. På den måde bidrager bogen med praksisnær viden om dels børnenes sociale liv i skolen, dels hvad konflikter på skoleområdet kan handle om. Denne viden kan anvendes til udvikling af indsatser rettet mod skolens fællesskaber og til udvikling af samarbejdsformer i og om skolen for at skabe muligheder for deltagelse og læring.

Jensen, J.-O., Jørgensen, H. T., & Volshøj, E. S. (red.) (2018). *Motion og bevægelse i skolen*. København: Hans Reitzel.

Antologien handler om, hvordan skolens pædagogiske personale pædagogisk og didaktisk kan arbejde med motion og bevægelse på et forskningsmæssigt grundlag. Bogen præsenterer det videnskabelige grundlag, der ligger til grund for at indføre motion og bevægelse i skolen, samt erfaringer med at implementere forandringerne. Artiklerne giver et bidrag til at udfylde det videnshul, der er mellem praktiske motions- og bevægelsesaktiviteter og forskningsbaseret viden derom. Antologiens første del består af artikler, som afdækker og udspringer af hver sit argument for, hvorfor eleverne skal have motion og bevægelse i skolen. Et lærings-, et dannelses-, et trivsels- og et sundhedsargument. Anden del af antologien består af 8 tematiske artikler

Jensen, J.-O. (2015). Vær stille! Vi skal have bevægelse. I *Forum for Idræt*, 31, 23-34.

Skolereformen (2014) har bl.a. med indførelsen af 45 minutters motion og bevægelse om dagen medført store ændringer i skolens hverdag. Hvor opmærksomheden på bevægelse tidligere var forbeholdt et enkelt fag, er det i dag et anliggende for alle skolens ansatte og udfolder sig i differentierede fysiske rammer og faglige kontekster. Formålet med artiklen er med et eksplorativt sigte at undersøge, hvilke diskurser og praktikker, der dominerer i motions- og bevægelsesaktiviteter, herunder idrætsundervisning og SFO-aktiviteter i indskoling. Mere præcist diskuterer studiet, hvordan forskellige bevægelsesaktiviteter bidrager til henholdsvis elevcentrering og civilisering af eleverne i indskoling.

<https://tidsskrift.dk/forumforidraet/article/view/109038>

Juul, S. (2017). *Selvets kultur*. København: Hans Reitzel.

Selvets kultur bygger videre på konkurrencestaten og præstationsamfundets tanker. Effektiv ressourceudnyttelse er forudsætningen for, at Danmark kan klare sig i den globale konkurrence. Vi må arbejde hårdere. De studerende må hurtigere gennem deres uddannelser, og vi må tilrettelægge uddannelserne, så de passer til virksomhedernes behov. Frem for alt må vi forhindre, at nogen kører på frihjul, og lære mennesker, at de har ansvaret for deres eget liv."Selvets kultur" er betegnelsen for et samfund, der gør succes og fiasko til den enkeltes eget ansvar. I Selvets kultur argumenterer Søren Juul for, at de vestlige samfund siden det moderne gennembrud i 1800-tallet har gennemgået en udvikling i retning af øget individualisering – i Danmark kultiveret af velfærdsstaten. Individkulturen har bragt meget godt med sig men giver også anledning til

menneskelig lidelse og presser den enkelte, som aldrig før. Resultatet er den moderne tids folkesygdomme som stress, angst og depression og øgede politiske og sociale spændinger, herunder opdelingen mellem globaliseringens vindere i de store byer og dem, der med god grund frygter globaliseringen.

Jørgensen, S. K. (2018): Mobning og interventioner: positioneringsteoretiske analyser af gruppesamtaler med børn. I *Nordiske Udkast*. 45(1), 32-43.

Artiklen er baseret på Stine Kaplan Jørgensen forsvar af Ph.d. afhandlingen "Mobning og interventioner – positioneringsteoretiske analyser af gruppesamtaler med børn" (2016). Afhandlingen laver en empirisk undersøgelse af udvalgte interventionsamtaler, der har til hensigt at skulle reducere eller stoppe mobning. Ambitionen i afhandlingen er at skabe indsigt i de magtkampe og forhandlinger, der udspiller sig under interventionsamtalerne, og at skabe indblik i, hvordan disse forhandlinger interagerer med aktuelle in- og eksklusionsprocesser, der findes i de respektive klasser. Afhandlingen konkluderer overordnet, at samtalerne frem for at reducere aktuelle mobbemønstre, potentielt styrker disse. En vigtig indsigt fra afhandlingen er således, at interventionsamtaler rummer den mulighed, at de kan virke som en paradoksal kraft, der mod intentionen forværrer i stedet for at forbedre forholdene for de involverede børn.

Katznelson, N., Sørensen, N. U & Illeris K. (2018). *Understanding learning and motivation in youth*. Oxford: Routledge.

Gennem interviews med et udvalg af de mest kvalificerede og velrenommerede nordeuropæiske forskere (blandt andet Gert Biesta, Thomas Ziehe, Barbara Stauber, Carolyn Jackson, Harriet Bjerrum Nielsen, Mette Pless og Ove Kaj Pedersen) undersøger og tilbyder "Understanding Learning and Motivation in Youth" en række løsninger på et af de centrale problemer i moderne uddannelse - motivationen for at lære. Måden hvorpå undervisning tilrettelægges for elever og studerende i alderen 11-19 år understøtter ikke en positiv læreproces. Den fortløbende tilskyndelse til at producere så meget kompetence som muligt til lavest mulige pris skaber kritiske betingelser for læreprocesserne og bringer ikke kun elever og studerendes motivation men også engagement og motivation hos underviserne selv. Bogen undersøger hvordan dette kan håndteres i praksis og forskerne giver hver deres bud på, hvordan man kan forstå unges motivation for læring og uddannelse i lyset af aktuelle tendenser i ungdoms- og samfundslivet (engelsksproget).

Kjer, M. G., Nielsen, C. P. & Friis-Hansen, M. (2018). *De yngste elevers hverdag i folkeskolen. En kvalitativ undersøgelse i folkeskolereformens tredje år*. VIVE – Viden til Velfærd, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

Undersøgelse er del af projektet "Elevernes syn på folkeskolen 2017-2019", som finder sted i regi af den følgeforskning, der knytter sig til folkeskolereformen. Følgende to forskningsspørgsmål er undersøgelsens ledetråd: 1) Hvad motiverer eleverne på folkeskolens yngre klassetrin til at deltage aktivt i skolens faglige og sociale fællesskaber? 2) Hvordan understøtter folkeskolereformens forskellige elementer elevernes motivation og engagement? Undersøgelsens kvalitative analyser bidrager til at belyse, hvordan eleverne oplever hverdagen i de seks klasser fordelt på tre forskellige skoler, som data er indsamlet i. Analyserne bringer følgende reformelementer i fokus: Inddragelse af bevægelse, Brug af it og Skoledagens længe.

https://pure.sfi.dk/ws/files/1642085/100741_De_yngste_elevers_hverdag_i_folkeskolen.pdf

Klinge, L. (2017). *Lærereens relationskompetence, Kendetegn, betingelser og perspektiver.*

København: Dafolo.

Louise Klinge har i forbindelse med sin ph.d. observeret i time efter time og interviewet både elever og lærere, og hun har selv undervist i årevis. På baggrund heraf har hun fundet karakteristika ved og betingelser for læreres relationskompetence. Ved hjælp af begreber, som eksemplificeres i en række hjertevarmende og tåkrummende eksempler fra praksis, gives her en mulighed for, at man som studerende, pædagog, pædagogstuderende, lærer, lærerteam eller skoleledelse kan forholde sig professionelt til relationelle aspekter af undervisningen. I bogen beskrives relationskompetencens kendetegn indgående helt ned på interaktionsniveau med fokus på elementer som afstemmere, omsorgsetiske handlinger og elevernes psykologiske behov. Derudover beskrives de ydre og indre betingelser, der må være opfyldt, for at man som lærer - og pædagog- kan agere relationskompetent. En bog som er rettet mod læreren men som er relevant også for pædagogen og den pædagogstuderende.

Knoop, H. H., Holstein, B.E., Viskum, H. Lindskov, J. M. (2017). *Elevernes fællesskab og trivsel i skolen: analyser af Den Nationale Trivselsmåling.* DCUM, Randers.

Denne rapport fokuserer på fællesskab i grundskolen. Rapporten peger på, at oplevelse af fællesskab er afgørende for, hvorvidt eleverne trives og lærer i skolen, men efterlyser en mere nuancerede forståelse af, hvilke aspekter af fællesskab som hænger sammen med aspekter af trivsel og læring. Undersøgelsen er baseret på data fra Den Nationale Trivselsmåling 2016. Den omfatter elever i fjerde til niende klasse i 1.320 skoler fra alle landets kommuner, i alt 290.882 elever. Eleverne har besvaret et spørgeskema med 40 spørgsmål om elevernes trivsel. Rapporten bygger på to teoretiske perspektiver. Det ene er selvbestemmelsesteori, som afgrænser de mest fundamentale menneskelige behov. Det andet er social kapital -teori, som ser fællesskab som udtryk for tillid og samvirke.

Kousholt, K. (2015). *Børn som deltagere i social testpraksis. I Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift, 52(3), 63-85.*

This article is a presentation of several central analytical points from a post doc. project concerning children's participation at and perspectives on Danish national standardized testing. The empirical material stems from qualitative interviews and notes from participatory observations in 5 school classes at four different schools. The analytical points are all centered around the conceptualization of tests as social practice, which means that the analyses concerns how children participate in test practice, how they, together with the teachers and connected to other conditions, make sense of testing, how they both reproduce certain structures and understandings of test and also transform these.

Kristensen, R. & Szulevicz, T. (red.) (2016). *Understøttende undervisning og læringsmiljøer: Kritiske perspektiver og reflekteret praksis.* Frederikshavn: Dafolo.

Bogen bygger på en teori- og forskningsinformeret tilgang, der har til formål at diskutere, kvalificere og inspirere arbejdet med at udvikle de understøttende undervisningsfelter i skolen. Herudover bygger den på en professionsrettet tilgang, der kobler teori med praksisnære perspektiver. I bogens første del diskuteres og undersøges understøttende undervisning og læringsmiljøer i en større pædagogisk og politisk kontekst. Bogens anden del udfolder en række internationale og danske bidragsyders bud på, hvordan man i praksis kan berige den understøttende undervisning og

udvikle bedre og mere kvalificerede læringsmiljøer i skolerne. Kapitlerne i anden del fokuserer desuden på de udfordringer, professionspraktikerne kan møde i arbejdet med understøttende undervisning. Forfatterne diskuterer og underbygger handlemuligheder og perspektiver på en kvalificeret praksis, der kan bidrage til øget faglig læring, inklusion og trivsel. Bogen henvender sig til lærere, pædagoger, konsulenter, skoleledere, lærer- og pædagogstuderende og andre aktører, som beskæftiger sig med understøttende undervisning og læringsmiljøer.

Krogh, S. og Smidt, S. (2014). *Aktionslæring i pædagogisk praksis*. København: Dafolo.

Denne bog er en praktisk og overskuelig hjælp til bl.a. skole- og fritidspædagogiske institutioner, der arbejder med aktionslæring. I bogen præsenteres den didaktiske aktionslæringsmodel, og modellens ni arbejds punkter gennemgås. Aktionslæring præsenteres her som en metode, der kan bidrage til at understøtte pædagogisk udvikling rettet mod børn og unges hverdagsliv og medarbejdernes faglighed. Samtidig kan aktionslæring være med til at sikre, at den pædagogiske udvikling baseres på viden og målformuleringer og bliver omsat til konkret praksis i hverdagen.

Lagermann, L. C. (2017). *Børn, unge og etnicitet i skolen*. København: Dafolo.

En forholdsvis stor andel af elever med ikke-vestlig baggrund synes at opleve udfordringer i skolen i forhold til både læring og trivsel. En udbredt tilgang til denne store udfordring er at udpege problemet hos individet eller en særlig gruppe af elever. I denne bog undersøges det, hvordan fokus kan flyttes fra egenskaber hos eleven til relationer i skolen, og dermed inddrages lærere, pædagoger og ledere som en del af samspillet. Bogen er med andre ord en invitation til at se på egne forståelser og egne måder at indgå i samspillet med denne gruppe af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund. Dermed identificeres nogle knapper, som man som professionel selv kan skrue på, og som man måske ikke selv var bevidst om? og derved bliver man i stand til at ændre på selve samspillet og tilbyde en mere nuanceret pædagogik i en mangfoldig skole.

Mardahl-Hansen, T. (2018). *Et hverdagsperspektiv på folkeskolelæreres arbejde med at skabe betingelser for børns deltagelse og læring i folkeskolen*. Roskilde: Roskilde Universitets Forlag.

Det, ph.d.-afhandlingen bidrager til at se, er, at lærere på kontinuerlige og sammensatte måder bestræber sig på at udvikle undervisningspraksis i samarbejde med eleverne som en måde at håndtere skolens modsætninger. Afhandlingens forskellige dele bidrager således på forskellig vis til forståelser af, at undervisning muliggøres gennem intersubjektive samarbejder om at udvikle de fælles deltagelsesbetingelser. Og i forlængelse heraf; at læreres forpligtelser på undervisning realiseres gennem engagement i klassens sociale liv og i elevernes både fælles og subjektive betingelser for deltagelse i undervisningsaktiviteter. Afhandlingen lægger op til en argumentation om, at lærerfaglighed må forstås som knyttet til politiske og historiske skoleproblematikker og at lærere udvikler rådighed ved at udforske og (re)håndtere disse problematikker på kontinuerlige og konflikтуelle måder i samarbejde med andre i en social og sammensat skolepraksis. Med afsæt i en udforskning af, hvordan lærere arbejder med at skabe almene betingelser for børns læring og deltagelse i skolen, får vi således adgang til viden om, ikke kun eksklusionsprocesser, men også almene inklusionsprocesser i hverdagslivet i skolen.

Mottelson, M. & Muscinsky, L. (2017). *Undersøgelser. Videnskabsteori og metode i pædagogiske studier*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bogen handler om at undersøge pædagogiske forhold. Den præsenterer en række af de tankegange og overvejelser, der ligger bag pædagogisk forskning, forskellige måder, den kan udføres på, og metoder, den kan benytte sig af. Og den diskuterer, hvordan viden skabes, og hvordan man som deltager i pædagogisk praksis vil kunne anlægge et forskningsmæssigt blik på praksis – dvs. hvordan man med inspiration fra forskning og brug af videnskabelige tankegange og metoder kan systematisere sine undersøgelser og iagttagelser, så de får noget af den kvalitet og gennemslagskraft, vi kender fra forskningen. Bogen indeholder korte gennemgange af videnskabsteoretiske positioner, hvilket udgør ca. halvdelen af bogen. Anden halvdel omhandler undersøgelsesdesign og præsenterer faserne i en undersøgelse, hvor hver fase behandles i et særskilt kapitel.

Pjengaard, S. (red.) (2018). *Elevers læring og dannelse - fem læringspsykologiske forståelser af motivation, læring og dannelse*. København: Dafolo

I "Elevers læring og dannelse" anlægges fem forskellige læringspsykologiske optikker på skolerelaterede temaer som motivation, identitet, læring og dannelse. Ved hjælp af fire gennemgående cases tydeliggøres det, hvad der kommer i forgrunden, når den samme case analyseres fra forskellige teoretiske ståsteder. Hver af de læringspsykologiske positioner uddybes grundigt i det fagsprog, der hører til den specifikke tradition, og casene analyseres kort og enkelt ud fra hver læringspsykologiske position. De fem læringspsykologier bindes sammen af en opsummerende del, der sammenstiller de forskellige teoriers forhold til læring og dannelse. Afslutningsvis argumenteres der for en integrativ psykologi og læringsforståelse kaldet refleksiv praksislæring. Forfatterne ønsker sammen at bygge bro hen over to dominerende og til tider unødigt rivaliserende diskurser i pædagogikken: læringsdiskursen og dannelsesdiskursen.

Pless, M. & Sørensen N.U. (red) (2018, in press): *Metoder i ungdomsforskningen*. Skriftserien Ungdomsliv. Ålborg: Ålborg Universitetsforlag.

Bogen sætter fokus op ungeperspektiver som metodisk tilgang i ungdomsforskning. I bogen afsøges forskellige metodiske og teori-analytiske perspektiver på, hvad et ungeperspektiv egentlig vil sige og hvordan man forskningsmetodisk kan arbejde med en sådan forskningsambition.

Qvortrup, L. (2016). *Det ved vi om professionelle læringsfællesskaber*. Frederikshavn: Dafolo.

Bogen giver en introduktion til viden om professionelle læringsfællesskaber, som en måde at organisere det pædagogiske teamsamarbejde på i skolen. Bogen besvarer tre spørgsmål: Hvad professionelle læringsfællesskaber er, hvorfor det giver mening for skolens pædagogiske personale at arbejde i professionelle læringsfællesskaber og hvordan det kan gøres.

Ringskou, L. T., & Gravesen, D. T. (2016). *Pædagogen i folkeskolen efter Folkeskolereformen: udfordringer og potentialer*. I *Liv I Skolen*, (4) 18. årgang, 54–64.

Ringskou og Gravesen beskriver tre arketyper af opgaver, som pædagoger i skolen varetager: Klasserumsleder når pædagoger skal fokusere på elevernes kvalifikationer, omvendt bodyguard når pædagogen skal fokusere på elevernes socialisering og vilkårlig omsorgsgiver, når elevernes subjektive trivsel er i spil. Imellem disse arbejdsopgaver diskuterer artiklen pædagogers arbejde i skolen.

Ritchie, T. & Tofteng, D. (red.) (2017). *Didaktik for pædagoger*. Værløse: Billesø & Baltzer

“Didaktik for pædagoger” er en antologi om didaktikkens rolle i pædagogisk arbejde. Bogen henvender sig til pædagogstuderende og pædagoger, der arbejder på daginstitutionsområdet, på skoleområdet og i det social- og specialpædagogiske felt. Didaktikkens rolle og forhold til pædagogikken er på mange måder reaktualiseret. I en årrække har pædagoger arbejdet med læreplaner i daginstitutioner, og vi har fået en skolereform, der tildeler pædagoger en ny rolle i børnenes skoleliv, både fagligt og socialt. Og ligeledes på det special- og specialpædagogiske område er det pædagogiske arbejde påvirket af den målstyring og det læringsfokus, der gør sig gældende på de øvrige felter i dag. Bogen skriver sig ind i en kontrovers omkring didaktikkens rolle i pædagogisk arbejde. Det drejer sig om den rolle, som didaktik skal spille i praksis. Bogens kapitler er skrevet af forfattere, der er forskere og undervisere fra universiteter og professionshøjskoler.

Røn Larsen, M. (2016). Drengen, der ønskede sig en diagnose. I B. Hamre, & V. Larsen (red.). *Det tværprofessionelle som udfordring* (s. 125-140). Frederiksberg: Frydenlund Academic.

Formålet med dette kapitel er at diskutere det tværprofessionelle samarbejde om børn i vanskeligheder i det, man kan kalde »grænselandet « mellem specielle indsatser og det almene skoleliv. Der stilles skarpt på nogle udfordringer knyttet til de måder, hvorpå børns perspektiver kommer i spil i forhold til det tværprofessionelle samarbejde, der skal bidrage til at løse vanskelighederne om dem. Det tværprofessionelle samarbejde udfoldes i kapitlet som en konfliktuel, social praksis, og det analyseres som en del af et større institutionelt arrangement, som noget der hele tiden udvikler sig i relation til en række modstridende institutionelle betingelser. Gennem analyser af en case om drengen Hassan diskuteres det dobbeltforhold, at den tværprofessionelle organisering på baggrund af de modstridende institutionelle betingelser på den ene side risikerer at underkende børns perspektiver og på den anden side, hvordan børn og familier som deltagere i denne sammensatte sociale praksis også løbende organiserer og tilpasser deres perspektiver til bevægelserne i det tværprofessionelle samarbejde i bestrebelsen på at få indflydelse på deres forløb.

Sauzet, S. (2019, in press). *Pædagogers fagligheder i folkeskolen. Et udspændthedsreview af litteraturen om pædagoger i skolen*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Bogen er en analyse af den eksisterende empiriske litteratur om pædagoger arbejde i skolen efter folkeskolereformen. Bogen viser og diskuterer, hvordan det vi ved om pædagogers faglighed i skolen, producerer udspændtheder, der trækker i pædagogen, i forskellige retninger. Bogen viser, at imellem beskrivelserne og argumenterne står pædagogerne i en udspændt position, hvor det at være faglig relevant og kompetent i skolen, bliver et spørgsmål om at kunne balancere modsatrettede fordringer, eller vælge til, og vælge fra, mellem dem. Bogen sætter et analytisk blik på pædagogers faglighed i skolen, som en relationel størrelse, der kan udvikle sig, afhængigt af det mulighedsrum den tilbydes. Og dette blik på faglighed, fordrer et bredere, kollektivt og relationelt ansvarstagende over for de muligheder for faglig udfoldelse, som pædagoger i skolen kan gøres forhåbninger om at praktisere.

Schulz, A., & von Seelen, J. (red.) (2017). *En skole i bevægelse: læring, trivsel og sundhed*. København: Akademisk Forlag.

Bogen tager fat i vigtige spørgsmål som, hvordan man skaber et trygt og positivt læringsmiljø, og hvordan man sikrer en god og motiverende undervisningspraksis. Centrale temaer er f.eks.: Deltagelse, Inklusion og eksklusion, Understøttende undervisning, Tværfagligt samarbejde,

Bevægelse m.m. Alle temaerne behandles på en praksisnær og praksisrelevant måde. Bogen er derfor oplagt som grundbog på læreruddannelsen og på pædagoguddannelsens specialisering i skole- og fritidspædagogik. Den er desuden relevant i forhold til de praktiske, pædagogiske og didaktiske udfordringer, folkeskolen står over for efter skolereformen.

Schwartz, I. (2017). Læringsfællesskaber i skolen. I *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, (5/6), 96-110.

Børn deltager i skolen med forskellig social baggrund og forudsætninger, og de håber alle, at skolen vil vise sig at være et sted for dem. Denne artikel fokuserer om, hvordan lærere og pædagoger samarbejder med børn og forældre om udvikle betingelser for børns deltagelse i skolen. Inddragelse som begreb står således centralt i artiklen. Artiklen hævder, at vi både teoretisk og praktisk, må udvikle vores pædagogiske forståelser af, hvordan den enkeltes tillid til at kunne høre til, deltage og bidrage er forbundet med de læringsfællesskaber skolens deltager skaber sammen. Social deltagelse i skolen betragtes som forankret i den praksis børn og voksne skaber gennem deres daglige engagementer i skolens opgaver og aktiviteter. Denne artikel indeholder eksempler på, hvordan en lærer og en pædagog samarbejder om at understøtte en elevs muligheder for at deltage ved at fokusere på udvidelsen af klassens sociale deltagelsesmuligheder. Dette pædagogiske arbejde diskuteres i relation til skolens demokratiske formål.

Sederberg, M., Kortbek, K. & Bahrenscheer, A. (2017). *Bevægelse, sundhed og trivsel i skole og fritid*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bogen tager udgangspunkt i den nye folkeskolelov og dens krav om motion og bevægelse i børnenes hverdag som en del af en varieret skoledag. Bogen gennemgår lovgivningen på området og giver svar på, *hvorfor* det er vigtigt at understøtte børns bevægelse og motorik i skoledagen, både i et sundheds-, et lærings- og et trivselsperspektiv, *hvordan* det bør foregå, dvs. hvilke didaktiske overvejelser man bør gøre sig, og *hvem* der kan og skal varetage opgaven professionelt. Endelig handler bogen også om, *hvad* man helt konkret kan foretage sig med børnene, i form af beskrivelse af 48 konkrete aktiviteter, som kan gennemføres på skolens forskellige klassetrin. Gennem bogen er der løbende spørgsmål til refleksion, der dels kan bruges i de studerendes forberedelse til undervisningen, dels som spørgsmål undervejs i undervisningen, og desuden af pædagoger og lærere i praksis, som kan inddrage dem i deres refleksionsrum i forhold til konkrete praksissituationer. Bogen henvender sig både til pædagog- og lærerstuderende under uddannelse og til pædagoger og lærere, der arbejder i skolen og i fritidstilbud.

Thisted, J. (2018). *Forskningsmetode i praksis - Projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik*, 2. Udgave København: Munksgaard.

Bogen viser den tætte sammenhæng mellem videnskabsteori og forskningsmetodik, og 2. udgave er blevet skærpet i forhold til det videnskabsteoretiske og det praktisk videnskabelige arbejde. Den praktiske anvendelighed er også blevet styrket med flere anvisninger, eksempler og modeller, som demonstrerer, hvordan man kan udvikle og gennemføre egne forskningsprojekter. Bogen beskriver, hvilke metoder og fremgangsmåder der findes inden for videnskabens verden. Den gennemgår centrale begreber inden for både den natur- og humanvidenskabelige tradition, og læseren får et detaljeret indblik i kvantitative og kvalitative principper. Der stilles også skarpt på forskningens mere basale sider og de redskaber, man har brug for, når man skal begrunde sine metodiske valg i teoretiske og empiriske projekter.

Tofteng, D. M. B., & Madsen, L. (2017). *Pædagogen i skolen: status og udsyn*. København: Professionshøjskolen UCC.

Undersøgelsen udspringer af en interesse for at undersøge pædagogers nye rolle i skolen med henblik på at få mere viden om, hvilke konkrete muligheder og barrierer pædagoger oplever ved dels at skulle være ansat på tværs af to eller flere arbejdspladser, dels at skulle varetage arbejdsopgaver, som i reformteksten er beskrevet som faglig fordybelse, understøttende undervisning, større fokus på bevægelse m.m. Udgangspunktet for undersøgelsen var en interesse for at få mere eksakt viden om, hvor mange pædagoger der faktisk arbejder i skolen, samt at undersøge, hvilke opgaver pædagogerne rent faktisk varetager, og på hvilken måde pædagogerne oplever, at de nye arbejdsforhold har betydning for deres arbejdsliv og for at bringe den pædagogiske faglighed ind i skolen.

https://ucc.dk/sites/default/files/paedagogen_i_skolen_0.pdf

Winther, I. W. (2015, 26. maj). *Vi får lige en luft – skolereformen i børnehøjde* [Video].

Lokaliseret fra <https://www.youtube.com/watch?v=3Lp6j-hpi8E>

Denne lille forskningsfilm giver et indblik i, hvordan skolereformen bl.a. er oplevet og forstået af elever fra 7 skoler i Danmark. Den er baseret på ca. 80 børn fra 4-8 klassetrin. der spørges til om de ved hvad reformen går ud på, om de har hørt og mærket reformen, og om er blevet inddraget i hvordan fx. den understøttende undervisning skal foregå. En af reformens fokusområder er, at medinddragelse og demokrati skal spille mere ind.

Winther, I. W. (2016). "Hvis noget skulle være anderledes, så skulle børnene også kunne bestemme": børns fortællinger om hvordan de har mærket, forstået, hørt og deltaget i skolereformen. I *Unge Pædagoger*, 77(1), 63-73.

Artikel og film supplerer hinanden og beskrives af forfatteren som et andet perspektiv på skolereformen. Ida Wentzel Winther arbejder indenfor området pædagogisk antropologi og har ladet børnene komme til orde vha. visuelle metoder, observationer og interviews.